Ч. 39 (11.390). Львів, пятниця 22. лютого 1929. Pocztowa opłata zaplacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Катастрофа.

Львів, 21. лютого 1929.

В повоєнних часах у невеликих відступах часу чергуються у нас елементарні катастрофи постійно й незмінно, лягаючи тягарем турбот і вешастя на виснаженій до краю країні.

Ще не скінчилися важкі повоєнні роки зі самочинною відбудовою знищених господарських будинків; ще не приверпело пооранів часто бетонованими окопами й дротяними засіками родючої сили; ще не віддихнуло населення від воєнного пустошення й тав реквізицій; ще не минули зовсім наслідки руйнуючих евакуацій ; ще населення глибоко відчуваю благодять девалюації й інфляції; ще поруйновані села й містечка та землянки над Стрипою й Стоходом в деякій мірі до нинішнього дня свідчать про гірку й незавидну долю б. воєнного, а тепер із інших мотивів занедбаного терену, — а вже в 1924 році навістив нашу країну цар-голод в усіми наслідками своєї появи: нуждою, пошестями, збільшеною смертельністю серед населення.

Важкими зусиллями всього українського громадянства без огляду на кордони й континенти повелося тоді в деякій частині опанувати катастрофу голоду й зменшити страшні його наслідки. Але тільки зменшити, обмежити, бо брак гроша в країні, замкнення сезоново-заробіткової еміграції, недостача варстатів праці, наслідки кольонізації в літах всевлади Хієно-Пяста, економічні „ножиці" (розщіплення цін між промисловою й хліборобською продукцією), відсутність здорового кредиту й хиткість суспільно-економічних відносин, торговельна війна Польщі з Німеччиною й прогресивно-лихварське задовження українського дрібного хліборобства — не могло причинитися до скорого загоєння ран, завданих війною, повоєнною хуртовиною й економічною розпряжністю та голодом.

Не вважаючи на всі важкі й непригожі умовини вегетування, населення швидко почало зростати (звичайно населення швидше зростає або в умовинах добробуту, як в Америці, або в умовинах нужди, як у Китаю!), а хліборобський варстат праці почав усе більше звужувати й корчитися. В добі всевлади Хієно-Пяста український селянин взагалі був фактично позбавлений спроможности (не правом, але його практикою) набувати поміщицьку землю. В потравневому періоді дещо полекшало під тим оглядом, але наслідком обєднання земельного великовласництва зі санацією ціни землі так підскочили вгору а кредит став таким недоступним для українського селянина (розуміється, поза нечисленними випадками), що набуття землі, найсуттєвішого й найреальнішого варстату праці нашого селянства, перейшло просто в сферу утопії. Навіть там, де повелось селянам здобути деякий шматок землі, дальше з тим процесом обдовження перешнило можливости ведення раціональної господарки.

І в таких, незвичайно важких і складних умовинах при постійно зростаючих податкових тягарах та при одночасному обмежуванні самодіяльности громадянства на всіх ділянках життя — приходить 1927 рік з нечуваною катастрофою повені, яка знищила десятки тисяч моргів управної землі, а якого пів міліона населення кинула в обійми нужди й розпуки. І знову важкими зусиллями всього громадянства довелось гоїти безпосередні рани, але тим способом іще не усуваючи посередніх наслідків катастрофи.

Вже тоді всі авторітети й фахівці ствердили без обиняків, що головною причиною страшної повені була повоєнна девастація лісів та припинення регуляції рік і потоків, розпочатих за австрійських часів. Значить, в напрямі раціонального заліснювання не лише здевастованих лісних просторів, але й неужитків та реґуляції гірських рік і потоків повинна була бути звернена вся діяльність покликаних до того чинників. І справді в минулорічному бюджеті фігурували невеличкі квоти на реґуляцію рік і потоків у Сх. Галичині, але позитивно та справа не поступила ані одним кроком вперед. Бюджетові квоти мабуть використано на теоретично-підготовчі кроки, а річки і потоки дальше бурлять собі широкими, а навіть часами дикими коритами, постійно погрожуючи новими катастрофами.

Сьогорічна, незвичайно снігова й сибірськоморозна зима, яка зупинила весь комунікаційний і почтовий рух, вже важко відбилася на населенні. Знаємо, як вона далася в знаки містам навіть великим осередкам, відрізуючи їх від світа, припиняючи довіз палива й поживи, спричинюючи пожари й школи в домах, а навіть смерть людей та увязненням комунікації спричинюючи розруху в економічному житті.

У звязку з катастрофою морозів внесли в соймі непесівці й жиди наглі внесення, домагаючись випосаження міст і містечок у паливо. Жидівські посли, яких нагле внесення обхоплює головним чином Сх. Галичину, прецизують так свої домагання: 1) заосмотрити Сх. Галичину у вугіль, 2) для місцевостей позбавлених поживи, негайно її доставити, 3) виасиґнувати відповідні квоти для негайної допомоги *міському* населенню і віддати їх до диспозиції створеним уже громадянським комітетам у Сх. Галичині та 4) припинити екзекуційне стягання податків від дрібних купців і ремісників по містах, обнятих катастрофою.

Жидівське внесення обіймає тільки східногалицькі міста, себ-то жидівське населення. Однак катастрофа морозів не обіймає тільки міст, де все-таки кращі й тепліші доми, та де мусіли бути сякі-такі запаси палива хоч на короткий час. Іще дошкульніше катастрофа морозів мусіла досягнути село, яке є беззахистне, нічим незабезпечене перед сибірською студінню. Сільські ліпянки, поганенькі, непристаючі двері й вікна, брак і дорожнеча палива, особливо на безлісному Поділлі, недостача взуття, дрантивенькі одяги — все те мусіло просто розторощуючо відбитися на селі, де морози були без порівнання більші й страшніші. Катастрофа морозів — очевидно — досягнула не лише людей, які внаслідок минулорічного недороду мусять відчувати недостачу поживи, але й худобу, позбавлену паші, костеніючу у провівних і студених стайнях. Сьогодня, коли через припинення комунікації ми ще не маємо звісток із сіл, а головно зі степового й безлісного Поділля, нам навіть неможливо уявити собі розміри морозової катастрофи.

Та на цьому не кінець. Поля покрила груба, метрова й важка верства снігів. Ми ще не знаємо, чи під її натискаючим вантажем не випріла озимина. Наслідки багатосніжної зими побачимо аж тоді, коли в проміннях весняного сонця счорніє і стопиться сніг, а одночасно в селянські хати загляне щорічний грізний гість, невмолимий передніовок. А до людей, худоби й озимини приходить ще одна неминуча небезпека: розтопи і повінь.

Таким чином сьогорічна зима й весна погрожує вельми важкими ускладненнями на селі, важкими в сучасному, та може ще важчими й більш далекосяжними в будучому. Наше громадянство й головно його відповідальні чинники мусять мати на увазі цілість катастрофи з усіми її відгалуженнями в селі і місті. Очевидно, на першому місці, мусимо поставити село, бо воно є підбудовою міста.

Пора і нам звернути увагу на катастрофу. Наші посли повинні негайно домагатися від уряду не лише заосмотрення в паливо навіщених катастрофою просторів, не лише міст, але й сіл, не лише достарченням поживи там, де її немає, але й достарченням паші для худоби, забезпеченням населення перед передновком, достарченням збіжжа на весняні засіви та забезпеченням великих просторів перед неминучою катастрофою весняної повені. Ясно, що й наші громадянські чинники не сміють сидіти зі заложеними руками, прибравши позу обсерваторів, але мусять вийти зі становища обсервації й безпорадности та стати до боротьби з універсальною катастрофою в її наслідками.

Культурне російсько-українське братання.

Зїзд російських і українських пролетарських письменників у Москві.

В Москві відбулася велика нарада російських і українських комуністичних письменників, присвячена справі культурного російсько-українського зближення.

Насамперід слід зазначити, що приїзд українських пролетарських письменників, артистів і композиторів обставлено в Москві великими парадами. На залізничому двірці ждали їх делегації російських письменників, профсоюзів, уряду та армії. Була почесна сотня війська з орхестрою. Приїхали пролетарські письменники з України аж двома партіями.

Для прикладу, як це робилося, подамо перебіг „летучого мітинґу", що відбувся в залізничій почекальні Москви зараже після виходу українських пролетарських письменників з поїзду. Приїзжих витав від федерації радянських письменників Корженцов. „Ваш приїзд — казав він — допоможе зміцнити братерський звязок російської та української культури", очевидно на ґрунті „соціялістичного будівництва". Від війська витав приїзжих Дмитренко (невже малорос?), а від робітників заводу „АМО" Шаповаленко (мабуть українець). Від приїзжих промовляли на тому вічу Епік і критик Савченко. Цей останній заявив, що останніми часами „творчість українських письменників зростає вшир і вглиб".

Та вертаймо до самої наради. Першого дня промовляли на ній з українців А. Хвиля, Пилипенко, Кулик і Фалькевич, другого дня говорив про критику й літературу на Україні Десняк.

Щож говорили і як представляли теперішній стан культури на Україні комуністичні письменники? Андрій Хвиля, пресовий референт при ЦК КП(б)У казав, — як це довідуємося з рад. преси — що в пожовтневій українській літературі були сильні націоналістичні тенденції, що не щезли з неї подекуди ще й тепер. Піонірами правдивої рад. пролетарської літератури вважає він В. Блакитного (бувш. редактор „Вістей", вже померший), В. Чумака і Г. Михайличенка. „Творячи нову революційну літературу, — казав він дослівно — українські письменники поступово перемагали націоналістичні тенденції, але в тойже час деякі з них стали на шлях орієнтації на західну Европу та на зірвання з Москвою (Хвильовий та інші). Ця течія виявилася в обєктивно ворожій пролетаріятові політичній концепції, відомій під назвою „хвильовизм — шумськизм". Українська революційна література під кермою КП(б)У змогла проте перебороти націоналістичні тенденції і вступила на шлях здорової пролетарської творчости. З жорстокої дискусії група пролетарських письменників вийшла ще міцнішою і утворила Всеукраїнську Асоціяцію пролетарських письменників. Але клясова боротьба, що ведеться нині на Україні, безперечно, дає про себе знати і на фронті культури, і не виключена можливість рецедивів хвильовизму-шумськізму".

Таке говорив бувший боротьбіст, а нині ортодоксійний комуніст Хвиля. Пилипенко, редактор Держ. Видави. України, говорив про організацію українсько-російських перекладів гарної літератури. Він вказав на те, що сучасний російський читач зовсім не обзнайомлений з українською літературою, дарма, що в ній було перед революцією і тепер є богато таких цінних творів, які перекладали на европейські мови, а російський читач про них не знає. В російській пресі нема ніяких інформацій про українську літературу, а російські видавництва не поширюють навіть тих нечисленних перекладів з української літератури на російську мову, які появилися на Україні заходами українських видавництв. Пилипенко радить переглянути пляни видавництв і повставляти в них переклади з української літератури та промовляє за постійною інформацією про українське літературне і взагалі культурне життя в російській пресі. Накінець домагається поширення та збільшення українського

матеріялу в радянській літературній (російській) енциклопедії.

Кулик, уповноважений Комісаріяту Закордонних Справ СРСР на Україні та редактор „Червоного Шляху" каже, що українська література одна з найбогатших у всьому Рад. Союзі, бо в 1927 р. опубліковано на Україні 1.876 назв „художніх творів 735 авторів". Він пропонує в усіх органах російської преси постійні українські літературні відділи.

Про культурне обслугування українського населення в РСФРР говорив Фалькевич. Він ствердив, що українське населення в російській республиці не має достатночної обслуги в культурній ділянці, та що вона далеко позаду від того культурного обслугування російського населення, що живе в межах УСРР. У Казанстані, де є 836 тисяч українців, немає достаточної скількости українських шкіл, немає учителів, немає й українських підручників. В Саратівщині, де є 220 тисяч українського населення, є тільки 3 українські школи, нема там ні українських учителів ні українських підручників. Тамошне Державне Видавництво не тільки не має української літератури, але не має навіть катальогу українських видань. Переводячи анальогію між кредитами Державного Видавництва РСФРР і Держвидаву України Фалькевич стверджує, що це останнє покривджене як щодо грошових засобів, так і щодо паперу і щодо поліграфічних засобів. Про заспокоювання культурних потреб українського населення в межах російської республики кіном, радіом чи театрами в рідній мові нема й мови. Він радить заснувати мандрівний український театр та український кінотеатр для цього населення.

Десняк, редактор українського журналу „Критика", говорив про марксистську критику на Україні. Він заявив, що фактично на Україні марксистської літературної критики так якби не було. Вона тільки народжується. КП(б)У звернула увагу на ту ділянку недавно. І тому не дивно, що комуністи працювали досі на Україні в ділянці літературної критики доривочно. До того деякі з тих випадкових критиків мало кваліфіковані. Тому то при харківськім Інституті марксизму організують катедру марксистського літературознавства. Організують на Україні також окреме т-во критиків-марксистів, що обєднуються тепер біля журналу „Критика". Ті критики надіються — твердить Десняк — скоро обняти гегемонію в „українському таборі критиків і літературознавців". Попри те надіються вони на допомогу „найвидатніших російських теоретиків марксистського літературознавства".

Ось під такими гаслами йде братання та ідеольогічне єднання російських і українських пролетарських письменників. Воно було все наглядним та безперервним і без спільних зїздів, в роді того, про який пишемо. Очевидно, що тому братанню не стане на перешкоді нічого, навіть такі сумні факти культурного покривдження і занедбання культурних потреб українського населення в „братній російській республиці", про яке говорив Фалькевич. Такому братанню не може стати нічо на перешкоді тому, що його наказує московський Центральний Комітет і політбюро партії. Зрештою цей і йому подібні зїзди напевно не принесуть нічого потішаючого для поправи національно-культурного положення 6-ти міліонів українців поза межами УСРР на території Радянського Союзу. А взаїмне славословіє та затіснювання крім фактичних ідеольогічних ще й формальних, персональних звязків пролетарських комуністичних літератів нічим української навіть пролетарської культури ні не скріпить ні не оживить. Зрештою українська культура і література має свої природні шляхи, з яких її не зібють ні комуністичні асоціяції письменників, ні марксистських критиків, ні тим менше постанови російсько-українських зїздів

Охорона перед сподіваними повенями.

Що почули представники преси на конференції у львівському воєвідстві.

В дні 20. ц. м. відбулася у львівському воєвідстві конференція представників львівської преси, яку воєвідський уряд бажав поінформувати про всі ті міри, що їх уже підприняли офіціяльні чинники на випадок сподіваної з весною повени. Явилися представники всієї львівської преси. З української представники „Діла", „Нового Часу", „Нової Зорі" і „Народньої Справи", крім того заступники москвофільського „Русск-ого Голос-у" і „Землі і Волі".

Конференцію отворив воєвода Ґолуховський, що повитав зібраних, вказуючи на ролю преси в інформуванні й підготовленні широких кругів населення на випадок великої елементарної катастрофи. Страшні повені в 1927 році, до яких ми були зовсім непідготовані, навчили нас, що тільки збірними зусиллями всіх чинників можна буде запобігти повторенню подібного або ще більшого нещастя. Воєвода не скриває того, що ситуація з уваги на нагромаджені гори снігу і на грубі верстви леду на ріках дуже поважна, тому просив представників преси підтримати змагання й заходи урядових чинників і впливати в тому самому напрямі на населення.

Після того начальник виділу прилюдної безпеки при воєвідстві Роговський виголосив реферат про всі ті міри, які львівське воєвідство підприняло вже на свойому терені у звязку зі сподіваними під весну повенями. (Такі самі підготовлення роблять також інші воєвідства, зокрема найбільш загрожене: станиславівське). З того реферату ми довідалися, що воєвідство поробило вже всякі приготування натури чисто технічної, а також приготування в справі ратункової акції і в справі опіки над навіщеним повенями населенням. Так забезпечено собі заздалегідь поміч війська (саперських відділів), залізниці, літаків і т. д. Подбано або намічено ратункове приладдя, намічено обєкти, які мусілиб бути перенесені, передбачено дельожування мешканців і їх дорібку із загрожених обєктів, подумано про звязок між навіщеними катастрофою і т. д. Не забуто очевидно і про доставу їди, ліків, одіння, взагалі про опіку над жертвами повені. В справі коштів воєвідство звернулося до центрального уряду, а крім того мусять причинитися й від себе самоврядні установи та ціле громадянство.

Ситуація у львівському воєвідстві така, що найбільше загрожені повіти в поріччу Дністра (Самбір, Дрогобич, Рудки і частинно Бібрка) та в поріччу Сяну (Добромиль, Перемишль, Ніско, Ярослав і ін.). По обчисленням пересічна грубість леду виносить у нас 60 цм., а верства снігу лежить у нас на 60—70 цм. глибини, що при розтопах дасть 4 і пів міліярдів кубічних метрів води. Отже небезпека такої маси води, якщо відлига прийшлаб нечайно, справді дуже поважна.

При кінці референт подав ще до відома, що про дальший стан ратункової акції преса буде інформована при помочі прес. бюра при Старостві Ґродськім. Обіцяв також, що преса, зокрема щоденна, на випадок повені буде висилатися в навіщені околиці літаками, що теж заздалегідь передбачено.

По скінченні того реферату забрав голос ред. Фрилінґ, що висказався з признанням про всі ті зарядження і радив притягнути до акції передовсім духовенство, учительство й жіноцтво. Окремо звернув теж увагу, що тут може віддати великі прислуги „Червоний Хрест", який на випадок повені повинен розвинути таку саму акцію, як в часі війни. Промовець пригадує широкозакроєну акцію всього громадянства в часі повені 1927 р. і на весну 1928 р. і підносить спеціяльно живу й успішну працю в тому часі сен. Депикевича. При кінці просив воєвідство поробити всі можливі заходи для якнайскоршого переведення реґуляції наших рік, бо тільки це тревало забезпечить населення перед загрозою щорічних катастроф.

Закінчив конференцію короткою промовою воєвода Ґолуховський, що заповів притягнення до акції всіх охочих до праці чинників, у першу чергу очевидно організацію „Черв. Хреста". В найближчому часі — казав воєвода — оснуються вже за почином старость повітові й місцеві комітети опіки над загроженими повінню, де всі охочі знайдуть поле до праці. Щодо реґуляції рік, то це велика й тяжка проблема. На це не має потрібних фондів ні уряд, ні тимбільше воєвідство, яке в цій справі сильно заінтересоване, бо на його терені і на терені сусіднього станиславівського воєвідства є найбільше ґірських рік і потоків, які конче потребують реґуляції. Воє-

---

ОСИП ТУРЯНСЬКИЙ.

ГОЛОС НОЧІ.

(Докінчення.)

— Або я знаю, мамо? Придівіться ліпше...

Стара приклала обі сухі руки до свого чола, розораного морщинами життєвих дрібниць, які для її недорозвиненої свідомости були криницею важких турбот і гризот. Діткнулася носом до шибки віконця й насуплено вдивлялася у світло. Опісля зашипіла:

— Шиє?... Ні... Щось руками перевертає...

— Вона шиє, мамо.

— Господь милосерний дав нам чорну нічку і сказав: — Лягай і спи! Лягай і спи. А вона з ночі, день робить!... Вона добро марнує... Вона Бога ображає!... Вона шиє!... А, щоб ти панчохи жидинятам шила!...

— Не кленіть мамо... — кинула донька.

— Вона не шиє!... Ох, падоньку ти мій!... Вона — книжку читає!... Бачиш доню?... Так...

— Так, так. Вона і в церкві все у книжку дивиться.

— Думаєш, доню, що вона має Бога в серці? Та де вона хоче всім людям сказати:

— О, дивіться, яка з мене вчена пані!...

Ух! Ти жеброто!... Або тепер?... Дивися: в жадній хаті не видно світла, тільки в неї. А, бодай тебе!... Ти святу нічку касуєш?!... А, щоб ти сьогодня останній раз світила!... Дивися, дивися!... Вона сміється!... Щось веселе вичитала... Ой!... Їй весело!... Бодай би ти забула сміятися, ти, друкована жебрачко!... Таж я моглаб таких десять світел засвітити, як ти, гольтіпачко!... Мене на те стати! А колиж бо я не засвічу! Не засвічу, бо мені не хочеться! Ти мені, богачці, стиду хочеш наробити?.. Не застидаєш!... Якж маю Бога в серці, а в голові якесь розміркування в розпартицію!... Ох бодай би те світло тобі ті вчені сліпаки осліпило!... Ух! Коб я так тебе тепер у свої руки дістала!.. Тьху на тебе!

Тут обізвався зять:

— Не сердьтеся так... От, сядьте на коцюбу, полетіть до неї, світло згасіть і будете спокійні...

Стара обернулася до нього й побачила в пітьмі розжарений кінець папіроса:

— І ти світиш?.. Куриш?... Мені господарство прокурюєш?... Іди собі до тої книжкової дівки!... Ви обоє собі дібрана пара...

Донька прийшла до чоловіка й шепнула йому:

— Прошу тебе, не зачіпай біди...

Стара знов лаяла сусідку, а тимчасом зять ухопив жінку за руку й до неї:

— Слухай! Сідай на постіль й не дивися у віконце! Чуєш? Сиди й не дивися, бо нещастя буде... Памятай! Я йду на двір. Незадовго вернуся... Тихо!... Не дивися у віконце!

III.

Зять пішов до стайні, взяв свічку з ліхтарні й пустився з нею в город. Там намацав гарбуза. Вийняв ножик, вибрав з гарбуза мякиш і вирізав у гарбузі три діри, з яких дві на горі мали уявляти собою очі, третя ніс, а під сподом зробив поперечний отвір на уста. Опісля засвітив свічку та устромив її разом із рукою в гарбуз і обернувши освітлені діри до себе, став нишком обережно підкрадатися здовж стіни хати під віконце, за котрим теща аж розходилася від крakання на світло сусідки. Почав під віконцем наслухувати й чув виразно:

— Ой, уже не витримаю... Не полізу на піч, доки те окаяне світло не згасне... Ти жидівко!... Ти доню марнотравна!... Тобі світла закортілося? А бодай би тобі пекельна смола світила!... Бодай би тобі на тому світі десять бісів по десять свічок під тобою засвітили!... Бодай би вони тебе тим твоїм світлом припікали та шкварили...

При останніх словах тещі зять несподіваним рухом обернув гарбуз і освітленими дірами приложив його до віконця.

В тіжже хвилині темряву розідр жахливий голос „гееех!" і зять почув, як теща звалилася на лаву під печею, а відтіля впала на землю.

Він кинув гарбуз, загасив свічку й миттю побіг у хату, де зараз засвітив світло.

Серед важких стогонів стара жінка підвелася на ноги й зойкнула:

— Вона відьма... Вона хоче мене життя збавити...

Зять казав:

— Відьма все робить на потемки... Це не вона... Це якась кара на вас за те, що ви проклинаєте добрих людей і світло...

IV.

Стара Хима від цього часу трошки змінилася. Щоб її не разило світло сусідки, вона все на ніч затикала віконце подушкою. Зятеві боялася шкодувати світла, бо ануж... може це правда, що він їй сказав про цю кару?..

Одначе вся її розмовність, балакучість і радість життя пропала. Як тільки в хаті засяло світло, вона лізла на піч і там оберталася лицем до стіни й лежала мовчки.

Аж одного вечора стара Хима обізвалася з печі:

— Дітоньки, хотіль до мене... Бувайте здорові... Згасіть світло!... Хай я лекше вмру...

Обернулася обличчам до стіни і застогнала, натягнулася та віддала свою безсмертну душу — гм... кому?... Чи Творцеві світляному, чи тьмі кромішній?...

Світло вбило її.

V.

Дуже добре старій Химі лежати тепер у темній могилі.

Ні сусідка їй там не засвітить, ані зять не буде насміхатися із неї, ні ніхто не покарає там її за те, що не злюбила світла.

Земля їй пером!

відство і в цій справі зробить свої представлення до централі, але що це проблема десяток літ, то покищо треба всю увагу спрямувати на те, як запобігти подібному нещастю, яке мало місце перед двома роками. Апелем до преси, щоб вона підпомогла воєвідський уряд у його змаганнях, які мають на оці тільки добро загалу, закінчив воєвода свою промову.

За океаном.

Нюарська українська громада поступає економічно вперед.

Українська громада в Нюарку, Н. Дж., може похвалитися по 20-ох роках свого істнування великими здобутками. Вона зорганізувала церкву і школу, низку брацтв і товариств, а також співацьких та аматорських гуртків. Крім того валожила в лютім 1922 р. „Позичково-Будівельну Спілку“, де українці вкладають свої ощадности і затягають позички в ціли будування і купна власних домів. Спілка розвивається гарно і вже тепер має близько пів міліона долярів майна. Основано в Нюарку також Горожанський Клюб, який помагає членам у здобуванні американського горожанства. Закуплено гарну й велику площу під будову Народнього Дому. Вкінці основано в Нюарку фінансову інституцію „Український Банк“ із закладовим капіталом 125.000 долярів. Це акційний банк з двоякого роду акціями: одні акції по 25 дол., другі по 20 долярів. Власником банку стає кожний українець, що купить одну акцію (шер).

Організація українських бізнесменів і професіоналістів у Шикаго.

У м. Шикаго основували українські бізнесмени і професіоналісти свою організацію. На перших загальних зборах товариства, які відбулися 11. листопада м. р., вибрано управу, зложену з таких осіб: К. Савяк, М. Белегай, Б. Пелехович, Гвоздь, Карпа, Р. Смук, д-р Тарнавський, Риза і д-р Сіменович. Президентом вибрано К. Савяка, Н. Ризу касієром, а М. Белегая секретарем. Метою товариства є уділювати інформації, піддержувати своїх бізнесменів і фінансово допомогати своїм членам.

Марки „Рідної Школи“ в Америці.

Комітет „Рідної Школи“ в Ню Йорку, Н. Й., порішив видати марки „Рідної Школи“ з метою оподаткування всіх чужих купців, у яких українці купують товари. Тому комітет звернувся з закликом до українського громадянства в Америці, щоб воно стежило за появою марок „Рідної Школи“ та домагалося їх у всіх крамницях, в яких українці купують, або з якими мають торговельні звязки.

Рим в дні 13. лютого 1929 р.

(Допис з Риму.)

Від одинацятої години ранку йшов дощ. Безперестанний, невблаганий... Але площа св. Петра була повна народу. Згідно з приблизними підсумками до 50.000 народу пройшло до середини базиліки, а 200.000 залишилося на площі. Правду кажучи, я ніколи не бачив ще такого натовпу, — тим більше цікавого і незвичайного, що майже над кожною головою сторчала парасолька, і ціла площа здалека представляла фантастичний вигляд величезної кольонії чорних грибів.

Всі мури вулиць, всі трамваї зовні і всередині вкрилися зранку картками, що запрошували римлян на площу св. Петра для віддання пошани папі. Та думаємо, що й без цих закликів кожному хотілося взяти участь у святі, не лише тому, що в цей історичний час, кожний правовірний католик почував себе зобовязаним висловити свою радість з приводу „звільнення“ папи, але й тому, щоби бути учасником того нового, що ось-ось, здавалося, мало виявитися в життї Італії й Риму.

А дещо нового дійсно відразу кидалося в вічі. За десять років життя в Римі, я ніколи не бачив папського прапору, — а тепер ось він біложовтий — має по вітру поруч з італійським трьохкольоровим.

— Зранку, — каже хтось коло мене, — папський прапор зявився на палаці Киджи, мін. зак. справ, поруч з італійським прапором, і після того потрохи прикрасилися ним і інші міністерства та державні будинки. Видно заготували заздалегідь. А в старих італійських палацах повідходили ще давні.

— А ви помітили, — каже хтось інший коло мене, он проходять до церкви якісь панове з орденами на грудях...

— А так, так! — відповів перший, — я сьогодня бачив навіть одного прелата, що мав на грудях італійську відзнаку. І подумати, що яких два-три дні тому це було-б цілком неможливо. Дійсно неможливо.

Від часів проголошення Риму столицею Італії, римське населення різко поділилося на два, правда сильно ріжні кількістю, але дійсно дуже ворожі табори — „білих“ і „чорних“. „Білі“ — приклонники короля, „чорні“ — приклонники папи, як суверена Риму. Чорні не визнавали білих. Забороняли всяке єднання з ними, не кажучи вже про шлюби чи приятелювання. Скільки драм відгравалося на цьому ґрунті! З часом, зрозуміло, таке становище робилося цілком анахронічним, і поволі загладжувалася ворожнеча, але принціповий поділ дотримувався до останніх днів. Деякі князівські родини, зачинивши в 1870 р. двері своїх палаців для принять, так ніколи їх більш і не відчиняли. До одних з таких палаців належав і найбільший та найбагатший палац князів Колонна, що саме цього вечора вперше за 59 років відкриває знову свої пишні салі для офіційного приняття.

Тимчасом дощ ллється та мочить усіх без милосердя, і чимало народу, зачувши вистріл гармати, що сповіщав південь, вважало за краще покинути місце чекання і поспішитися домів, щоби шклянкою доброго вина і тарілкою гарячих макаронів, попередити можливий напад інфлюенци чи ґрипи, що і в Римі, як де інде, щодня вкладає людей до ліжка. Та проте, порожні місця швидко заповнюються новими людьми.

В натовпі йдуть жваві дискусії з приводу „примирення“, кожний підносить заслуги Мусолінія, і тільки одна якась бідна жінка, яку можна було приняти і за дрібну торговку, і за прачку, — або, як би сказали на Радянській Україні, взагалі за представницю дрібної буржуазії, — зауважила похмуро: „...А я вам кажу, що нема нічого тут доброго. Життя все дорожчає... І буде дорожчати!... Бач, платити йому тепер гроші!... А хто ці гроші дасть?... З нас-же візьмуть!...“ І вона подивилась на всіх, ніби запитуючи. Але їй ніхто не відповів. Ніби всім зробилося ніяково... Дехто почав говорити про щось інше, а дехто пішов собі далі.

Тимчасом в останньому вікні зліва у папському палаці зявилася постать гвардійця (швайцарця) в характеристичній формі жовтоблакитних кольорів (і чому Мікель Анджельо, малюючи цю форму, вибрав саме наші кольори?). Його поява видалася для всіх присутніх добрим знаком як поява білого димку по скінченні конкляве.

Але час біжить, а папа не зявляється. Тільки від часу до часу пробігає чутка, хто зна відки і від кого, що ось папа вже йде. І натовп негайно починає тиснутись до базиліки, в бажанні бачити краще, щоби схопити в усій своїй величі й незвичайності вигляд благословляючого папи. Аж ось нарешті в дванацятій і пів години, здіймається величезний, громогласний крик: „Папа! Папа! Хай живе папа!“ Кричить вся площа. Кричать всі сусідні будинки. Кричить величезна кольонада Берніні. Кричить кожний камінь, кожний куточок, бо на кожному камені і в кожному куточку находиться чиясь горлаюча істота і вимахуючі хустками, капелюхами, палицями руки. „Хай живе папа!“

Декілька папських камердинерів відчиняє вікна середнього бальконy на фасаді св. Петра і спиняються в кутках його: там, в глибині більше відчувається, ніж помічається рух кардиналів і достойників, що попереджують папу. І — наступає тиша. Велика несподівана тиша. Ніби всі серця спинилися в тужливій нетерплячці події. Здалеку доносяться приглушені згуки музики, яка грає папський гимн. Італійські війська, що тримають порядок, застигають на „струнко“, і віддають честь зброєю. На бальконі зявляється папа.

Він в червоній мантилі і капелюсі. Спиняється хвилину і дивиться на розбурхане море людських голов і парасольок.

„Папа! Папа! Хай живе Папа!“ — Семинаристи, священики, молоді католики, богато з простого народу схиляє коліна на мокрім від дощу камінi. Папа простягає руки і зводить їх хрестом на груди в символічному, містичному обнятті, потім зводить руки до купи, здіймає очі до неба в короткій німій молитві, тричі повторює благословення, і потім ніби піддаючись непереможному, сердечному поривові, здіймає капелюха і вимахує ним в повітрі. Потім швидко зникає, ніби тікаючи від занадто сильних переживань. Тимчасом цей рух папи, це привітання капелюхом, в котрому нараз виявився в папі справжній італієць, викликало новий вибух ентузіязму, — і довго ще після того, як папа зник у темряві за вікнами, в натовпі жваво коментували цей вихід папи і ділилися своїми вражіннями.

Дощ не переставав. У пятій годині мала відбутися манiфестація перед Квіриналським палацом короля, але певно майже ніхто з тих, що мок на площі св. Петра, не візьме в ній участи. Короля кожний мав нагоду стільки разів бачити і чути, і стільки разів вітати його в соняшний день, що в дощ можна пересидіти й вдома.

Евг. Онацький.

Учительські Краєві Зїзди.

IV.

Загальне зібрання Т-ва „Учительська Громада“.

Виробилася в учительських колах опінія, що одним із найбільше нежиттєздатних товариств є Тов. *„Учительська Громада“*. Чому воно так, годі сказати. Але що такий погляд не відбігає від дійсности, цього заперечити годі. На останньому річному зібранні можна було заобсервувати два такі факти, що оправдують цей для товариства не дуже прихильний погляд. На річному зібранні, в якому кожний член мав право брати участь, згідно з постановами дотеперішнього статута, а львівських членів було ледви 10 проц. приявних і то в більшій частині учителі прив. шкіл! Державне учительство виявило вже другий рік дуже слабе заінтересування цим товариством. І коли ц. р. прийшло до вибору голови, треба було змарнувати найменше пів години, щоб *упросити* когось зпоміж намічених кандидатів на голову! Товариство, в якому пропоновані кандидати не хочуть приняти головування — виявляє великі признаки недуги

Що тов. „Учительська Громада“ (товариство учителів *вищих* шкіл) є хоре — це цілком зрозуміле. Перш усього зазначилося розходження між назвою й змістом т-ва. Товариство учителів *вищих* шкіл втратило рацію істнування з хвилею як не стало у Львові професорів вищих шкіл (університету то що). Учителіж середніх шкіл опинилися в повоєнних роках в таких невідрадних правових відносинах, що вистарчить учителеві вийти зі зборів на яких ображають його національні почування, щоб його перекинути, скажім, на Поморя. Словом, в учительських колах панує переконання, що учителеві державних середніх шкіл треба або заперестати всяку громадянську працю, або здобуватися на геройські жести (як М. Галущинський), з усіми консеквенціями (страта посади!) і відношенням громадянства до наслідків такого жесту чи вчинку (історія з М. Галущинським у „Просвіті“).

Тимчасом погляд про нежиттєздатність „Учительської Громади“ не є зовсім вірний. Товариство „Учительська Громада“ може й повинно виявити максімум праці й енергії в деяких ділянках, на яких ніхто не працює. Між іншим знаємо, що всякі реформи, вся майже перебудова польського шкільництва, розбудова польської книжкової продукції для школи і т. п. вийшла якраз від аналогічного товариства: „Tow. nauczycieli szkoł wyzszych“. Велитенська видавнича установа „Książnica-Atlas“ — цеж твір якраз такого товариства, як „Учительська Громада“. Пляни перебудови шкільництва, пляни видань шкільних книжок — цеж вислід праці окремих секцій і комісій при T. N. S. W.

Ініціятива на цьому полі може заставити до шкільно-письменської праці цілі гурти учительства, до видавничої — централю й окремо філії „Учительської Громади".

На перешкоді видавничої праці стоїть завва, що „Рідна Школа" займається видавництвом для школи! Цей погляд не є вірний. Видавництвами для школи займається і „Рідна Школа" і „Державне вид-о шкільних книжок", видавництво Матвійчука і вид-о Таранька і Книгарні т-ва ім. Шевченка, Громницького, Бардаха, і цілий ряд інших видавництв. І всі вони мають чимало праці на цьому полі і кожне має право видавати, тільки не повинна робити цього „Учительська Громада". Та й колиб працювала на цьому полі інтензивно больш „Рідна Школа"!... Але спільне зусилля „Рідної Школи" й „Учительської Громади" може приготовити больш видавання всіх книжок, необхідних для шкільного читання з української літератури. Та й ще одно: треба порвати з поглядами філянтропійної праці на видавничому полі й перейти до ділової: філянтропічна виявиться у прибутку, який нестимуть *добре* виготовлені (й відповідно оплачені) книжки!

Приготовлюватиж видавничу працю повинні окремі секції т-ва „Учительської Громади". Секція українїстів, істориків і географів то що... Кожна із них секція ставить собі завданням приготування відповідних шкільних книжок із свого фаху. Тепер требаб зорганізувати ще інші секції (математично-природнича то що) та й окремо видавничо-адміністраційну секцію, якаб приготовлювані фаховими секціями книжки друкувала заходом філій і розповсюднювала по школах.

Поведення праці „Учительської Громади" оцими шляхами причинилось би дуже до ожинлення діяльности товариства. Цілі гурти учительства моглиб знайти дуже цікаву працю — школа діставалаб книжки, без яких їй годі тепер обійтися.

Потребу переорганізування „Учительської Громади" відчував уже попередній виділ під головуванням проф. *Ом. Терлецького* (на цих зборах головою т-ва вибрано проф. *В. Радзикевича*) і виготовив новий статут для товариства. Цей змінений статут реферував на загальному зібранні й обороняв в імени виділу дир. *Антін Крушельницький*. В новому статуті принято зміну в назві (тов. учителів *середніх* і вищих шкіл) в устроєвій системі: заведено в товаристві 3 роди членів звичайних — учителів, спомагаючих — людей, що цікавляться шкільництвом і почесних. В загальному зібранні заведено представництво філій. Участь у загальному зібранні матимуть делегати філій один на 10 членів. Таким способом ініціятори зміненого статута сподіються ожививити діяльність товариства й рівночасно віддати філіям з провінції відповідний голос в управі т-ва. З інших змін у статуті згадаємо: 1) висунення на перше місце професійного моменту, 2) вставлення в статут §§ про ведення приватних середніх і вищих шкіл (це остання — на всякий випадок!) Врешті одна з найважніших постанов — це введення в статут уступу про *секції* (чого в дотеперішньому статуті не було). Вже тепер намічуються три категорії секцій: Перша: *станові* (секція приватного українського вчительства — вже зорганізована: в слід за тим повинна зорганізуватися станова секція державного учительства); друга: *наукові* (вже зорганізовані українїстична, історична, географічна і й намічені: математично-природнича й мистецька), третя: фінансові (для будови domівки, якої фонд у цьому році завдяки заходам проф. *Сірницького* замітно збільшився, і видавничої).

Праця філій і секцій — це праця загалу вчительства зацікавленого шкільними питаннями, це одночасно духова праця вчительства й зусилля над піднесенням матеріяльного добробуту вчительських кол. Децентралізація праці „Учительської Громади" на філії і секції повинна ожививити товариство.

Інша справа, що відносини доводять до перехрещування праці трьох учительсько-шкільних товариств: „Взаїмної Помочи народнього вчительства", „Рідної Школи" й „Учительської Громади". За довоєнних часів при послідовному розділі шкільництва на народне й середне, „Взаїмна Поміч" заступала станові інтереси народнього вчительства. „Учительська Громада" повинна була заступати такіж самі станові інтереси середношкільного вчительства.

Тепер при виділюванні трьох нижчих клас гімназій із середньої школи й приділюванні їх до 7-класової вселюдної школи, затирається штучно витворювана в минулому ріжниця між обома категоріями вчительства (двоїлітні педагогії вселюдного вчительства будуть по-тісі екстрактом університетських студій середношкільного вчительства!) З природи річи обидва ці товариства повинні згодом обєднатися. *Станові справи всього вчительства* — вселюдного й середношкільного — моглаб вести „Взаїмна Поміч народнього й середношкільного вчительства". „Учительській Громаді" припалаб у пай духова праця — справа здвигів шкіл, підготовка шкільних книжок і шкільного знаряддя і видавання того всього на спілку з „Рідною Школою".

„Учительська Громада", яка гуртувалаб усе вчительство вселюдних і середніх шкіл і то державних, як і приватних, повиннаб працею у своїх секціях (і філіях) обхопити ввесь комплекс шкільних справ і вести так сказатиб духовий провід серед учительства.

„Рідній Школі" осталоб дбати про приватне шкільництво — більш в організаційному змислі — докладно передуманому, але й доведеному до останніх консеквенцій. А так організування педагогічно-наукових зїздів, коли рівночасно не має часу на введення в життя учительської прагматики, виглядає на пересування властивої своєї діяльности на інші поля, щоби цим кинути заслону на недомагання в тій ділянці, котра є життєвою справою „Рідної Школи".

Краєві шкільні зїзди вказують, що в українському шкільництві й серед українського вчительства наростають нові питання, звязані з новими повоєнними відносинами. Дуже бажаний поділ праці на терені кількох учительсько-шкільних товариств, щоб таким способом перевести інтензифікацію праці, заставити до праці як найширший загал учительства, й при його помочі досягти найкращих успіхів для української школи, української молоді й українського вчительства.

К.

Нова трійця.

УНС відроджують в повітовому розмірі. — Чесна компанія під одним прапором.

Даниловичівсько-стовпюківський УНС, який — скомпромітувавшись у соймових виборах — помер скоропостижною смертю, покинений своїми протекторами, починає — як подає санаційний орган „Дзєннік Львовскі" — воскресати до нового життя під оживлююче-чудотворними проміннями санаційної ласки.

Як подає „Дзєннік Львовскі", в Борщеві відбулася довірочна нарада недобитків УНС з участю якогось Івана Дмитрака, „діяча" тієї „партії" з доби виборів до сойму і сенату в 1928 р. У висліді тієї наради зголошено в старостві відновлення „партії", очевидно, поки-що в „регіональному" обсязі, ухваливши ось які резолюції: 1) УНС приступає до відновлення діяльности „партії" в повіті, 2) висловлює льояльність і дає підтримку урядові та складає поклін марш. Пілсудському, заявляючи готовість причинитися до великодержавного становища Польщі, а за те домагається:

1) кредиту для рільників і ремісників, 2) опалового дерева для малоземельних селян з устійненням максимальної ціни і 3) прохає допомоги на ведення господарчих курсів по селах.

Отже УНС реставрують, щоби разом з витвореними уже: русскою аграрною партією д-ра О. Лиска і горстки „старорусинів" та „Червінько-руского Організацією „Згода" з ґалерії абуджених із летаргу передпотопових типажів „gente Rutheni, natione Poloni" вплести новий вінок до „уніфікаційної" політики санації і покликати до життя ріжношерстну ренегатську трійцю. Шкода, що нема якого нового Пл. Костецького, який заспівав би:

„Во імя Отца і Сина,
Най мине незгода,
Як санація едина —
УНС — аграри — „Згода".

Із закорд. комісії.

Промова пос. Паліева.

Дня 20. лютого на засіданні сойм. закорд. комісії закінчилася дискусія над експозе мін. закорд. справ Залеського. В дискусії промовляли посли славянських меншостей. Пос. **Паліїв** полемізував із становищем польських послів, начеб домагань і зажалень нац. меншостей у Польщі, а передовсім українців і білорусів, не трактували як справ міжнар. характеру. Не відграє ролі поміч і ініціятива чужих держав як це говорили польські посли. Бесідник стверджує, що політика Німеччини стоїть на становищі єдности рос. держави, а це виключає всяку прихильність для самостійницьких українських змагань. Вкінці пос. Паліїв торкнувся справи прискорення полагоди емеритур і заосмотрення бувш. австр. функціонарів, серед яких є чимало українців. Цю справу все відкладають. Пос. Єремич (біл.) ствердив, що справа нац. меншостей в Польщі найдеться на ден. порядку Ліги Націй. З жалем підкреслив, що ролю оборонця народів на сході Европи, які були під російським ярмом, а яку мала виконувати Польща, виконуватиме на міжнародній арені Штреземан. Вкінці мін. Залеський у промові торкнувся між і. справ Дал. Сходу. Польща готова заключити з СРСР концілящійно-арб. договір. Опісля міністр відповідав на справи, що торкаються нац. меншостей. Щодо інтерпеляції пос.

Навмана сказав, що мін-ство справедливости не має нічого проти цього, щоби процес Дайтшбунду відбувся в норм. бігу судових справ.

—o—

Справа нац. меншостей.

Бріян працює над справою нац. меншостей.

„Берл. Тгт." повідомляє, що політичні фр. кола є думки, що одиноким успішним засобом для полагоди меншостевого питання може бути лише помирення між державами, до яких дані меншости належать політично чи культурно. Бріян працює над створенням такої нової евр. організації, яка після полагоди реп. справи занялася би управильнюванням меншостевого питання, злагіднюючи противенства між державами. Коли Штреземан заявиться в Женеві в дусі цих франц. концепцій, то фр. кола признали би його виступ поважним кроком наперед на шляху до мира.

—o—

Зміна на становищі міністра промислу і торговлі?

Зачувати, що на становищі польського міністра промислу і торговлі наступить зміна. Мін. Квятковський займе становище нач. директора фабрики „Азот" в Хожові наслідком смерти дир. Звіслоцького.

—o—

Наука в нар. школах.

Львівська міська шкільна рада оголосила урядовий комунікат, на основі якого наука в народніх школах зачнеться в пятницю 22. лютого.

—o—

Поправа залізн. комунікації.

Положення на залізницях поправилося. З днем 22. лютого буде отворений шлях Львів-Самбір, а небаром шлях Львів-Стрий. На шляху до Бродів курсують три пари поїздів. На шляху Львів-Станиславів курсують уже всі поїзди, крім поїзду, що відходить зі Львова в год. 6.40 і в год. 13.55. Правильно курсують уже товарові поїзди. Піднято вже рух на шляху Станиславів-Гусятин і Ходорів-Стрий. Шлях Львів-Рава Руська ще замкнений наслідком снігів біля Завадова і Зашкова. Поїзди курсують лише до Брюхович. Дня 20. лютого відновлено рух на шляху Львів-Підгайці з одним покищо поїздом, що зі Львова відходить в год. 8.20. На шляху Львів-Яворів поїзди курсують уже правильно.

Замкнені ще шляхи Львів-Стрий, Львів-Стоянів і Львів-Сапіжанка-Ковель.

—o—

Замах на польського консуля в Парижі.

ПАТ повідомляє з Парижа: Дня 19. лютого виконано на вулиці замах на польського консуля Кар. Познанського. Якийсь осібняк, правдоподібно поляк, кинувся з ножем на консуля, який щасливо вуминув удару. Напасника арештували. Він признався до злочину. Ведуть слідство.

—o—

Три присуди смерти.

Мин. пятниці відбулася в окр. суді в Тернополі перед судом присяглих гол. розправа проти Дм. і Мик. Бідованців і Ан. Залізнякової з Березовиці Вел. пов. Тернопіль. Названі обвинувачені були за те, що в червні 1928 р. вбили чоловіка Анни Івана Залізко. Судді присяглі 12 гол. затвердили вину обвинувачених, а трибунал по нараді засудив усіх троє на кару смерти (шибеницю). Оборона внесла зажалення проти присуду.

—o—

Димісія чсл. міністра освіти.

Чехословацький міністр освіти Годжа подався з причини злого стану здоровля до димісії. Димісію принято. Його наслідником іменований пос. д-р Штефанек, також словак.

—o—

Земельна реформа.

Соймова підкомісія земельних реформ мала на засіданні 20. лютого вибрати за основу до дискусії на пленарному засіданні один із трьох проектів, зголошених Стр. Хл., ППС і Пястом у справі виконання зем. реформи. По дискусії підкомісія постановила взяти під наради всі три зголошені проекти.

Сім мілiонів українців у Польщі мусять дати для „Просвіти" в ювилейному її році сім мілiонів членів. Вкладки лише два золоті.

Жіночі міжнародні звязки.

З діяльности міжнародньої жіночої організації „Ліґа Мира і Свободи“.

Інтернаціональний коллективізм став синонімом 20-го століття. Він обіймає майже усі ділянки людського життя і його культури. Творяться коллективи праці, мистецтва, науки, політики і т. д.

Особливо пропаґанду за політикою т. зв. тріввкого мира провадять інтернаціональні коллективи при допомозі всяких міжнародніх організацій. Вони безумовно відкидують збройні війни, як середники полагоджування міждержавних та міжнародніх спорів чи взаїмовідносин, — а вимагають, щоби всякі конфлікти між поодинокими державами і народами були полагоджувані дорогою дипльоматії і взаїмного порозуміння. Переведення ревізії мирових договорів та полагоджування всяких спорів шляхом міжнароднього розємчого суду — стало завданням сучасних політичних, міжнародніх організацій, до яких належить така міжнародня жіноча організація як Ліґа Мира і Свободи. Її девізою є боротьба за „мир і свободу“.

Ліґа Мира і Свободи, якої постійний осідок є в Женеві — працює паралельно зі Союзом Народів на усіх пятьох континентах світа і обіймає в своїй орґанізації 59 ріжних народів. Під тим оглядом Жіноча Ліґа М. і Св. перевищає мабуть усі інші міжнародні орґанізації.

З усіх континентів найкраще розвивається діяльність Ліґи в Америці. В Европі діяльність Ліґи знайшла найсильніший відгомін в Анґлії, Німеччині (хоч як мілітаристичній державі), Франції та Чехії. Італія і Радянський Союз не допускають творення у себе ніяких міжнародніх орґанізацій. При поширюванні та реалізуванні своїх ідей Ліґа не вдоволяється пресовою пропаґандою, вона не жалує великих сум гроша (на що складаються обильні фінансові датки богатих американок, зокрема президентки Ліґи Miss Adams) на висилку своїх делеґаток до інших континентів, а саме Азії, Австралії та Африки, щоби на місцях провірити відносини серед поодиноких народів і поширювати там ідеї мира і свободи. Президентка Ліґи п-ні Адамс обїхала особисто майже всі континенти світа, а остання її поїздка була до Австралії, з якої винесла дуже корисне враження, особливо з суспільного становища тамошнього жіноцтва і його повної рівноправности. В 1928 р. Ліґа вислала дві делеґатки п. Drevet і п. Pye до Китаю, які перебуваючи там довший час студіювали положення тамошнього жіноцтва й особливу увагу звернули на політичні, суспільні та господарські відносини Китаю.

В своїй політичній діяльности Ліґа усильно підтримує самостійницький рух в Індо-Китаю і в тій ціли вислала відповідний меморіял до французького правительства з домаганням признати Індо-Китаєві свободу преси, зборів і засновування власних синдикатів. До китайського правительства Ліґа звернулася з проханням, щоби воно запевнило свойому населенню кращі політичні, соціяльні й економічні відносини.

В нутрі Ліґи утворено три комісії а саме: економічну, комісію для Сходу Европи і комісію для розоружень.

Економічна комісія Ліґи під проводом п. Герцкої (президентка австрійської Секції Ліґи) вислала до Міжнародного Уряду Праці при Союзі Народів резолюцію в справі 8 годинного дня праці. Ту резолюцію вислано майже до всіх держав Европи. Ліґа звернулася до всіх держав в справі ратифікування Вашінґтонського договору і в справі боротьби з безробіттям.

Комісія для Сходу Европи подбала про те, що Ліґа рішила скликати в 1929 р. конференцію жіноцтва Сходу Европи, в якій візьмуть участь по дві делеґатки від таких країв: Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Україна, Польща, Румунія, Болгарія, Югославія. Цю конференцію попередить підготовча праця Ліґи на Балкані, де Ліґа рішила вислати свою делеґатку п. Drevet, в ціли переведення студій над політичними відносинами на Балкані.

Третя комісія Ліґи для справи розоружень скликує з початком 1929 р. Міжнародню Конференцію в Франкфурті над Меном. Завданням конференції є назначення плянової кампанії проти війни такими середниками як ґази і всякі хемікалії. В тій конференції зголосили свою участь визначні політики і суспільні діячі світа.

(Докінчення буде.)

Бланка Баранова.

Ювилей проф. Ф. А. Щербини.

Дня 26. лютого 1929 року закінчить 80 років життя відомий український статистик, економіст та історик проф. Ф. А. Щербина. Ювилят народився 1849 р. на Кубані і походить з козацької родини. Вищу освіту здобув у Петровсько-Розумовській Академії у Москві та в одеському университеті. За свою культурно-освітню працю серед робітництва Ф. А. Щербина був адміністративно засланий до Вологодської ґубернії на пять років, після чого Вороніжське Земство запросило його стати на чолі Ґуберніяльного Статистичного Відділу, де він і пробув від 1883 р. до 1900 р. В 1900 році Ф. А. Щербину заслано вдруге, але вже на його батьківщину — Кубань, де він прожив аж до 1920 р., присвятивши рідному краєві багато наукової праці. В 1896 р. Ф. А. Щербина став на чолі експедиції для досліджения степових областей (Акмолінської, Семипалатинської та Турґайської). Матеріяли, здобуті цією експедицією, були видані в 10-ти томах. Ювилят написав понад 40 наукових праць з ділянки статистики, економіки, історії, звичаєвого права, соціольоґії, етнографії, робітничого і земельного питання. З найголовніших праць треба згадати: Селянські бюджети, „Очерки южно-русских артелей и общинно-артельных форм“, „Історія Кубанського Козачого Війська“, „Історія Вороніжського Земства“ (автор одержав грошову премію Російської Академії Наук), „Історія статистики та статистичних установ“, „Сільсько-господарська світова статистика“ і багато інших. Проф. Ф. А. Щербина є членом кореспондентом Російської Академії Наук, членом б. „Імп. Вольно-Економического Общества“ в Петербурзі, Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові та інших наукових установ.

На еміґрації Ф. А. Щербина працює як професор Української Господарської Академії в Подєбрадах та Українського Університету в Празі.

З нагоди 80-ліття його народження комітет, зложений з представників українських наукових, культурно-освітних та громадських установ в Чехословаччині влаштовує урочисту Академію з участю шановного ювилята 26-го лютого 1929 р. в Празі II., Альбертов, на Слупі ч. 6.

По широкому світі.

„Дейлі Мейль“ приносить звістку, що вибори до анґлійського парляменту почнуться дня 29-го травня.

Манджурський диктатор Чанґ-Сю-Лянґ поважно занедужав затроєний.

Анґлійський вуглевий промисл використав останні морози і вислав великі транспорти туди, де надаремне ждали на вугілля з Польщі.

Теперішній папський нунцій у Берліні Пачелі, має стати кардиналом і архиепископом у Міляно.

Посол Параґваю в Вашинґтоні повідомляє американський уряд, що відділ болівійської армії підготовляє нову офензиву на Параґвай.

З Мексику йдуть звістки про революцію проти тимчасового уряду Джіла. Проводить повстанцями ґен. Манно при співучасти кількох ґенералів.

НОВИНКИ

— **Примхи температури.** Мороз вернувся. Люди, що відчували в воздусі весну і тішились кришталько блакитним небом, а не мали в хаті чим палити, ще раз побачили, що важко бути метеорольоґом у власнім краю. 19-го ц. м. температура з 6 степенів зросла до вечора на 18, а в околицях Львова було на кілька степенів більше. У тім самім часі у Парижі було 6 степ. холоду, а в Льондоні 4. Метеорольоґи вспокоюють нас, що це лише тимчасове і що вкоротці потепліє. Щоби тільки на це „вкоротці“ не треба за довго чекати.

— **Чи Львів має досить вугілля?** Воєвідський комунікат повідомляє, що до Львова приїхали значні припаси вугілля і що нормально приїзджатимуть нові, так, що розпорядок про обмеження продажі скасовано. „Дзеннік Людови“ пише з цього приводу так: „Не вважаючи на офіціяльні запевнення про поправу ситуації, вчора надалі не було вугілля майже в усіх складах палива. Мешканці середмістя були приневолені їхати до міського складу на вул. Львівських дітей, де видавали вугілля аптекарськими дозами. Навіть склади палива при вул. Шептицьких і суміжних з головною залізницею вулицях не дістали вугілля до продажі. Населення віддалене від залізниці в розпуці“. Навіть ті, що можуть дістати порцію кількадесять кільо вугілля, мусять його тягнути самі на санчатах, бо довіз за нього рахують так само, як за великий вантаж.

— **„Свято української культури“.** Пишуть нам: Дня 2-го березня ц. р. Українська Студентська Громада у Варшаві улаштовує „Свято української культури“. В рефератах про українську культуру взагалі і зокрема про культуру технічну, в хорових виступах, мельодекламаціях і деклямаціях намічено задемонструвати важливіші здобутки культурного руху українського народу.

— **Концерт щедрівок і колядок у Перемишлі.** Пишуть нам: Дня 15. лютого відбувся заходами учнів української державної гімназії в Перемишлі концерт щедрівок і колядок. На програму зложилися найкращі композиції Стеценка й Леонтовича на мішаний і мужеський хор. Враження після поодиноких точок хору було незвичайно глибоке, доказом чого невгаваючі оплески присутніх, що змушували хор повторювати дещо зі свого репертуару. Мимохіть пригадувались мистецькі продукції Котка. Наші молоді співаки не зриваючи з гарною традицією роблять з кожним роком щораз більший поступ.

— **Засуд редактора за образу марш. Пілсудського.** Варшавський окружний суд видав засуд у пресовій справі проти редактора „Шаньца“ Р. Васілевського за те, що в одній статті назвав марш. Пілсудського необчислимим політиком, якому вояки не вірили і не повірять. Васілевський дістав рік вязниці.

— **Жидівка вихрестка.** Недавно пропала з батьківського дому молода дівчина Ханька Фрай із Волі Підмихайлівської (пов. Ліско). Тепер Ханька знайшлася у Старому Селі (пов. Березів). Вона вислала до начальника ґродського суду листа, де заявляє, що добровільно покинула батьківський дім і що арештовані в звязку з буцім-то її насильним вивезенням молоді люди невинні. Їх і випущено на волю. Рівночасно вона звернулася до батьків із проханням вибачити їй, що перейшла на католицизм.

— **Ріжні вістки.** У 1928 р. Анґлія вибудувала 53 проц. зі світової продукції кораблів: 1,445.920 тон; на другому місці стоять верфи німецькі, на третьому голяндські, а Спол. Держави аж на сьомім. — В Якутську морози „ослабли“, а тамошня температура має таки ще 70 степ. — У Перу мав бути великий землетрус, що спричинив повені і зрушив скелі; є численні людські жертви. — Проф. Зайдель у Відні винищив бактерії у молоці, піддаючи його під вплив коротких хвиль; таке молоко може задержати свіжість у холодільні цілий місяць. — По Америці їздить тепер уже пятий раз московський режісер Микита Балієв зі своїм театром „Летучая Мыш“ (Лилик). — При австралійськім побережі потонув великий корабель. — Управа південних анґлійських залізниць рішила перемінити вуглеві поїзди на електричні. — У Ню-Йорку помер Мельвіль Стон, основник великого пресового аґентства „Асошіейтед Прес“, яким проводив 25 літ. — У Мюнхені інж. Валієр збудував сани, які вводять в рух вибухові ракети; сани, що важать 120 кільо їдуть 100 км. на годину. — Прімо де Рівера мав дістати 50 кільо листів і телеграм з побажаннями, що здушив останню спробу повстання.

— **Ради проти ґрипи.** Член париської медичної академії Венсан подав на сторінках „Матена“ такі замітки про ґрипу: Найсильнішим засобом поширення зарази ґрипи це особистий контакт з недужим. Коли він говорить, кашляє або пчихає, все довкола нього наповнюється мікробами. Тому підходити до нього треба зі закритими устами, а ніс треба заложити маскою з густої орґантини. Треба оминати місць, де зібралася більша скількість осіб, менше їздити трамваями і менше ходити до кін. Рано та вечір треба прочищувати ніздря дезинфекц. васеліною, а ніс одношпроцентовим розпущеним протарґолем, а горло полокати дезинфекційною рідиною. Підчас недуги треба сидіти в хаті, оминати продувів і виходити аж тоді, коли останні ознаки ґрипи щезли.

— **Нові марки.** Філятелісти ждуть нетерпляче на нові марки, які імовірно вийдуть у Римі з нагоди створення „папської держави“. Такі марки істнували від 1852 і 1870 р. і є нині дуже рідкими зразками. — Голяндська кольонія Сурінам у півд. Америці видала цілу низку добродійних марок з образком сестри милосердя-европейки, що нахиляється над ліжком недужого індіянина.

— **Радіофотоґрафія на поліційній службі.** Нюйорська поліція приноровила вперше здобутки радіофотографії у здогоні за мешканцем Филипинів Квердіном, що набрав кільканацять тисяч дол. і утік на Гавайські острови. За ним вислали радіові знимки, які дійшли виразно до кількох місць, а також до пристані Гонолюлю, куди Квердін причалив. Поліція пізнала його негайно і могла арештувати його без помилки.

— **Чужинні туристи до СРСР.** У СРСР утворився спеціяльний офіціяльний комітет з участю представників ріжних комісаріятів, що ввійшов у порозуміння з чужинними агентствами для туристики такими як Кук, Експрінтер і Беннет, щоби заохотити чужинців до подорожей на територію СРСР.

Дописи.

ПІДБУЖ. (*Гостина „Просвітянського Театру"*). Просвітянський театр під режисурою п. Сороки, — перебуваючи в дрогобицькім повіті, — загостив також до Підбужа і в часі від 28 січня до 5. лютого дав тут девять вистав. Мистецька гра артистів, передовсім п-ства Блавацьких і Сороків, та старанна — до найменших подробиць — постановка пес, зєднали загальне признання для театру як у нашої так і в чужої інтелігенції. Прийшлось подивляти, як артисти — не зважаючи на морози і невідрадні місцеві відносини, з правдивим пожертвуванням щодня від рана працювали на пробах і старались давати глядачам зразки правдивої мистецької гри. Театр зробив підбужанам гарну несподіванку і полишив приємний спомин. Солідна праця артистів ворожить цьому театрові будучність. Наше громадянство повинно його підтримати всіми силами у мистецьких змаганнях.

З СЯНОКА. (*„Луги" і їх доля. — Коляда на „Р. Ш." — Читальня „Просвіти" в Тренчі. Склад „Нар. Торговлі. — Загальні збори філії „Просвіти"*). Ціла низка урядових розпорядків про розвязання „Лугів" у станиславівському і львівському воєвідствах, найшла відгомін і на наших західних окраїнах. Першим розвязано там „Луг" у Сяноці, який гуртував робітничу і ремісничу молодь та мав досить значний вплив на формування її національної душі. На пропозицію тут. староства розвязало воєвідство цю пожиточну культурну інституцію тому, що члени „Луга" нібито не брали належитої участи у гашенні пожеж, хоч це не відповідає дійсности. — З особливою пильністю слідкувала поліція за цьогорічною колядою на „Рідну Школу". Поліція списувала прізвища колядників та в цей спосіб відстрашувала від коляди (Пулави). Не зважаючи на те, ця збірка випала вдатно, при чому потішаючим є обставина, що збіркова квота з кожним роком збільшається. — Тутешні адміністраційні чинники не сплять та слідкують пильно за працею в українських установах. От у Сяноці не вподобали собі всякі чинники, що кацапська досі Трепча заснувала у себе читальню „Просвіти". Хоч у Трепчі відбулися загальні збори читальні ще при кінці вересня 1928 та члени сходилися на читання і проби хору, тут. поліція стала на становищі, що читальня є нечинна. Постер. поліції відобрав від секретаря статут читальні, а староство відослало його до воєвідства з внесенням на розвязання читальні. Звертаємо на це увагу Голов. Виділові „Просвіти" При цій нагоді розпитувала поліція в громаді, чи люди почувають себе русскими чи українцями. — Є у Сяноці склад „Народ. Торговлі", який розвивається добре, але завдяки не-нашій клієнтелі. Наші, навіть визначні, громадяни оминають свою інституцію згідно з кличем „свій до свого лише тоді, коли має потребу". Буває, що у торговельнім підприємстві є невідповідна обсада персоналу. Однак на це є раціональні способи. Управа „Народ. Торгов." у Львові безсумнівно такі питання має на увазі. Хотіли би ми, щоби не треба було колись поіменно називати осіб, які ставлять надмірні претенсії до рідної інституції. — Відбулися тут загальні збори філії місцевої читальні „Просвіти", свято „Просвіти" з відповідним рефератом адв. д-ра Остапа Жука з Буківська, який приняв також враз з о. Малком діяльну участь в заснуванні читальні „Просвіти" у Волиці. Загальні збори Кружка „Рідної Школи" викликали значне заінтересування серед громадянства. Культурно-організаційні відносини поправляються.

Спішіться з вкиплою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році її членом.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. И. Стадника.

Четвер 21-го, год. 5. попол. „Орфей у пеклі", оперетка на 4 дії Оффенбаха (для молоді).

Субота 23-го, г. 7·30 веч. „Задушний день", пєса на 3 дії Г. Гасрманса в постановці арт. петроград. мистецького театру Ф. Соколовського (премієра).

Неділя 24-го, г 3. попол. „Химера", народня картина зі співами і танцями на 4 дії Суходольського.

Неділя 24-го, г 7·30 веч. „Графиня Маріца", оперетка на 3 дії Е. Кальмана.

Великий Міський Театр:

Четвер 21-го, г. 7·30 веч. „Борис Годунов", опера Мусоргського.

Кіна.

„Аполльо": „Тайний курер".
„Лев": „Дитина силоміць" і „Краса козацтва".
„Оаза": „Янгол вулиці".
„Палас": „З димом пожарищ".
„Фатаморгана": „Жінки на ховзькій дорозі".

Громадяни! Приготовляймося до відповідного відсвяткування 60-літнього ювилею „Просвіти" та причинімся всі гідним нас ювилейним подарком до створення КНЯЖОГО ДАРУ для нашої Матери.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Лев Левицький, конс. совітник, гр.-кат. парох [illegible] і декан, помер 18-го лютого в 64 році життя а 38 священства. Покійний був ревним душпастером і щирим українським працьовником. В. [illegible] 1493 1-1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Партійний зїзд мужів довіря в [illegible] відбудеться в середу дня 6. марта 1929 о годині 12 в салі „Просвіти". Дневний порядок: 1) Політичний реферат посла Дмитра Великанович 2) Господарський стан [illegible] повіту. 3) Партійна організація [illegible] 4) Дискусія і ухвалення резолюцій. — За Повітовий Народний Комітет: д-р М. Кондрат, о. І. Федевич, д-р Л. Марків.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

РУТИНОВАНИЙ компонент пошукує посади. Зголошення приймає канц. Д-ра Хробака в Перемишлі. 1463 4—5

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ И. ГРИЩИШИН І А. Личаківська 34 приймають записи на нові 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія і писання на машинах. 1475 2—3

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на мішаний хор, партитура з голосами з вид. „Торбан" Львів. вул. Ossolińskich ч. 6. 1455 3—5

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десяти зл. з найдешевшої сторони давна фірма Іван Фельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 141-?

ОЛЕКСА МОСКАЛЬ з Волі Старицької пов. Яворів уроджений 12.II. 1901 р. уневажнює отсим згублену військову книжочку виставлену через П. К. У. в Городку. 1471 3—3

БИЖУТЕРІЮ, СРІБЛО ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровскі-Голашевскі Львів (Готель Жоржа) вул Академічна ч. [illegible] Догідні услов. 1366 29—?

КАНДИДАТ адвокатури з судовою і повітовою практикою пошукує заняття. Ласкаві оферти враз з условинами проситься слати на адресу Мр. Кульчицький, канд. адв. Любачів (Lubaczów). 1492 1 1

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з 1 ½ річною адвокатською практикою при повіт. суді шукає від 1. квітня ц. р. місця у адвоката. Зголошення з условинами до Адміністрації під Я. М. 1487 1—4

ІНТЕЛІГЕНТНА господиня середних літ потрібна від квітня у старшого самітного священика на селі. Зголошення до Уряду парох. в Михалевичах поч. Дрогобич 1488 1-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціаліст недуг венерич. серця і жолудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 **Пересвітлення Рентгеном.** 14—2?

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА

є безглядно найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями.
1302 **Сирізь до набуття.** 38—?

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Членів Союзу Українських Купців у Львові

відбудуться дня 16 марта (в суботу) о год. 7. веч. у власній домівці, вул. Підвалля, ч. 9. І. пов.

Дневний порядок:

Вибір Радника до Промислово-Торговельної Палати у Львові. (Розпорядок Міністерства Промислу і Торгівлі з дня 7. лютого 1929 р. в справі вибору радників господарськими установами до Промислово Торговельної Палати у Львові Монітор Польскі з дня 24. лютого 1929 р. ч. 37. поз. 71).

Наколиб тогож дня не явилось на означену годину вимагане статутом число членів, то того самого дня о годині 8. веч. відбудуться в тих же льокалі другі надзвичайні Загальні Збори при кождій скількости присутніх членів, а ухвали тих Загальних Зборів будуть правосильні.

За „Союз Українських Купців" у Львові
Григорій Ганулякевич Дмитро Конюхович
Голова. 1494 1-1 Секретар.

Осторожно з вовною...
Вовняні одяги прати так само осторожно як шовк

Забезпечується їх мягкість, якщо уживається нового рода мила яке не корчить вовни

ВОВНУ під ріжними постатями, як светери, шалі, вовняні панчохи, трикотажі і вовняні сорочки конечні при зимових спортах, а також кашмірові пижами в пастелевих барвах, треба прати так само осторожно, а може навіть й ще більше осторожно, як делікатне шовкове білля. Одно одиноке зіткнення з кипячою водою нищить раз на все річи цего рода, — одно одиноке необачне прання робить вовну шорсткою і твердою яка також корчиться . . . Тільки нова система прання в Lux-і є раціональною і певною . . . бо мягкість і пушистість вовни можна заховати до кінця і по незчисленних праннях . . . . Тільки Lux, усуваючи бруд цілком, не спричинює корчення вовни. Під ніяким зглядом не вільно уживати горячої води. Вовняні річи прати тільки в Luxi а успіхи будуть подиву гідні.

ПРІБКА ДАРОМ
КУПОН
Імя і назвисько
Адреса
Д. 4.

L. P. 54-1.

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пломбування й виривання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. Урядовцям і студентам значна знижка.
1459 Тел. 65 73. 3—5

Ширіть наш часопис!

Від Управління Синодальної Ради Православної Чеської Церкви.

Сим повідомляється, що до неї вступило прохання від Олександри Чорнової-Карпюкової, з заходом про розвід її шлюбу з Олександром Олександровичем Карпюком, з причини його безвісного довголітнього перебування. Осіб знаючих місце його перебування, просить повідомити з адресу: Sinodální Rada Pravoslavné Církve v Praze XII, Zahřebská 6.
1492 3—3

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10